

ความต้องการและการใช้แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ ของชาวมอญ ในจังหวัดลำพูน

วสุสิริ ใจกลาง¹

วรรณพร อารยะพันธ์²

นันทวรรณ ม่วงใหญ่³

(Received: April 19, 2019; Revised: June 28, 2019; Accepted: August 1, 2019)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการใช้ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยในชุมชนชาวมอญ บ้านหนองคู่ หมู่ที่ 1 และบ้านบ่อควา หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำนวน 273 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคู่และบ่อควา จังหวัดลำพูนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือ ด้านเครือข่ายชาวมอญ ($\bar{X} = 4.38$) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.37$) ด้านการบริการ ($\bar{X} = 4.36$) ด้านผู้ให้บริการ/เจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.33$) ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.31$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.26$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.23$) 2) การใช้แหล่งการเรียนรู้ของชาวมอญในจังหวัดลำพูนพบว่า ประชาชนบ้านหนองคู่และบ่อควา จังหวัดลำพูนมีการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทวัดมากที่สุด เช่น วัดหนองคู่ วัด

¹ นักศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
E-mail: k.watusiri@gmail.com

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ อาจารย์ ดร. ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกาะกลาง (ร้อยละ 26.40) ด้านวัตถุประสงค์คือเพื่อหาความรู้ในเรื่องที่สนใจมากที่สุด (ร้อยละ 20.50) มีการใช้เนื้อหาความรู้ด้านประเพณีมากที่สุด เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่หงส์ธงตะขาบ (ร้อยละ 24.10) 3) ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองตูและบ่อควา จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 3) ด้านบริการและกิจกรรม 4) ด้านบุคลากร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านอื่นๆ

คำสำคัญ: แหล่งการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ชวามอญ

Needs and Use of Learning Center and Learning Network of Mon Communities in Lamphun Province

*Watusiri Jaiklang*¹

*Watsaporn Arayaphan*²

*Nantawan Muangyai*³

Abstract

This study aims to study the needs and use of learning center with recommendations for the development of learning resources and learning network in Ban Nong Du and Bor Kao communities in Lamphun Province. The researcher applied the survey research method using questionnaire, and collected data from the sample groups who are the citizen of Mon communities in Ban Nong Du and Bor Kao, Ban Ruen Subdistrict, Pa Sang District, Lamphun Province. The questionnaires were distributed to 273 people. It was found that 1) in terms of the needs of learning center and network, participation in communities is considered the most important ($\bar{x} = 4.40$), followed by Mon community network ($\bar{x} = 4.38$), information resources ($\bar{x} = 4.37$), service and hospitality ($\bar{x} = 4.36$), staff and service providers ($\bar{x} = 4.33$), buildings and infrastructure ($\bar{x} = 4.32$), public relations ($\bar{x} = 4.31$), physical aspects ($\bar{x} = 4.26$), and facilities ($\bar{x} = 4.23$) respectively. 2) In terms of learning resources of Mon

¹ Graduated Student, Department of Library and Information Sciences, Faculty of Humanities, Chiang Mai University. Email: k.watusiri@gmail.com

² Lecturer, Department of Library and Information Sciences, Faculty of Humanities, Chiang Mai University.

³ Lecturer, Department of Tourism, Faculty of Humanities, Chiang Mai University.

communities, 26.40% of the locals used temples, such as Wat Nong Du and Wat Ko Klang, as their learning centers. 20.50% of them searched for the information of their interest there, and 24.10% of them looked for information about traditions, such as Honey Alms-giving Ceremony and Swan-and-Centipedes Banner Procession Ceremony. 3) In terms of recommendations for managing the learning center and network in Ban Nong Du and Bor Kao communities, were suggested to be taken into consideration: 1) buildings and infrastructure; 2) information resources; 3) service and hospitality; 4) personnel/staff; 5) participation; and 6) other related aspects.

Keywords: Learning Center, Learning Network, Mon People

บทนำ

มอญเป็นชนชาติที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอารยธรรมและภาษาเป็นของตนเอง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าอารยธรรมของมอญเริ่มต้นมาตั้งแต่ 241 ปีก่อนพุทธศักราช โดยระยะแรกของมอญเคยอาศัยในประเทศอินเดีย ต่อมาได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองสะเทิม บริเวณตอนล่างของประเทศพม่า ในปี พ.ศ. 1600 มอญได้ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าครั้งแรกและได้ทำสงครามกันหลายครั้ง ทำให้ชาวมอญบางส่วนอพยพเข้าสู่ประเทศไทย (Chuirot, 2004) โดยชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่มักตั้งถิ่นฐานทางภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สระบุรี อุทัยธานี นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา มีบ้างเล็กน้อยที่อพยพลงไปยังภาคใต้ อย่างจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และบางส่วนตั้งภูมิลำเนาอยู่แถบภาคเหนือได้แก่ จังหวัดลำพูน (Prichaphanitphatthana, 2016) ซึ่งจังหวัดลำพูนตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่เก่าแก่ที่สุดในภาคเหนือ มีอายุประมาณ 1,346 ปี โดยชาวมอญเป็นกลุ่มชนเก่าแก่กลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองดู่และบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (Lamphun Provincial Administrative Organization, 2012) การอพยพเข้ามาอาศัยในจังหวัดลำพูนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างคนในชุมชน เกิดการเรียนรู้และปรับตัว โดยใช้ความสามารถและภูมิปัญญาจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน ที่มีการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องกัน เช่น พิธีกรรมทางพุทธศาสนา ภาษา การแต่งกาย อาหาร การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ เป็นต้น (Silarat, 2007)

ในปัจจุบันทั่วโลกได้รับอิทธิพลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้คนในชุมชนมีการปรับเปลี่ยนระบบความคิด ทักษะคติที่แสดงถึงระบบความสัมพันธ์ที่ดีที่เคยมีต่อกันน้อยลง ทรัพยากรของชุมชนที่เคยมีความอุดมสมบูรณ์และเคยมีการแบ่งปันหรือใช้ร่วมกันลดลง วัฒนธรรมที่เคยเป็นรากเหง้าและเป็นสิ่งค่าจุนความเป็นปึกแผ่นของชุมชนเริ่มลดบทบาทลงไปหรือถูกกลืนไปกับค่านิยมต่างประเทศ ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การเริ่มสูญหายทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ คนรุ่นใหม่

ไม่สามารถสืบทอดภาษาถิ่นต่อจากบรรพบุรุษ เป็นต้น (Ratchamani, 2010) ซึ่งชุมชนชาวมอญบ้านหนองดู่และบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนก็ได้รับผลกระทบนี้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้การเตรียมความพร้อมให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วการจัดแหล่งการเรียนรู้ชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 25 ได้ระบุไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แหล่งข้อมูลสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันในชุมชนชาวมอญบ้านหนองดู่และบ้านบ่อควา พบว่าในอดีตเคยมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแต่ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ การดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้จึงไม่ประสบความสำเร็จและยุติลง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านต่างๆ ในชุมชน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนจึงมีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เพื่อใช้เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของชุมชน (Office of the Education Council (OEC), 2012) ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความต้องการและการใช้แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวมอญ จังหวัดลำพูน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดองค์ความรู้ที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองดู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

2. เพื่อศึกษาการใช้แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวมอญในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ชาวมอญในจังหวัดลำพูน

มอญเป็นชนเผ่ามองโกลอยด์ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตะวันตกของประเทศจีน มีภาษาพูดอยู่ในตระกูลมอญ-เขมร ในอดีตมอญมีอาณาจักรอยู่ทางตะวันออกของกลุ่มน้ำอิรวดีในพม่าตอนล่าง โดยชาวมอญเข้ามาในประเทศไทยเนื่องจากตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของพม่า ถูกบีบคั้นทางการเมือง และความเดือดร้อนจากการถูกกดขี่เกณฑ์แรงงาน เป็นต้น ทั้งชาวมอญมีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกับคนไทยและการนับถือศาสนาเดียวกันจึงพากันอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย (Ocharoen, 1998) สำหรับความเป็นมาของชาวมอญในจังหวัดลำพูนมีการจดบันทึกความเป็นมาของชุมชนเอาไว้แตกต่างกันออกไป บ้างก็ว่าเป็นมอญทางตอนใต้ของพม่าอพยพเข้ามาหลังเกิดสงครามในต้นพุทธศตวรรษที่ 24 บ้างก็ว่าเป็นผู้ติดตามพระนางจามเทวีตั้งแต่สมัยเมื่อครั้งสร้างอาณาจักรหริภุญชัยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13 เป็นต้น การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในระยะแรกมีประมาณ 5-6 ครอบครัว ต่อมาได้อพยพเข้ามาสมทบเรื่อยๆ ขยายชุมชนออกไปตามแนวแม่น้ำปิงและบริเวณที่ราบลุ่มติดแม่น้ำปิง (Lamphun Provincial Administrative Organization, 2012)

โดยชาวมอญในจังหวัดลำพูนยังคงความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์คือ 1) ด้านภาษาพูดของชาวมอญบ้านหนองคู่และบ้านบ่อความีให้ได้ยินในหมู่คนเฒ่า คนแก่ และวัยกลางคน อีกทั้งพระสงฆ์ยังคงสวดมนต์ด้วยภาษามอญ (Chuirot, 2004) 2) ด้านคติ ความเชื่อ ชาวมอญที่นี้มีความเชื่อว่าพวกเขาสืบเชื้อสายมาจากชาวมอญในสมัยหริภุญชัยพร้อมกับการกำเนิดของพระนางจามเทวี จึงนับถือพระนางจามเทวีเป็นเสมือนบรรพบุรุษและมีความเชื่อ

ว่าบรรพบุรุษกับพวกเขาสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลาด้วยการเช่นไหว้ โดยที่บ้านของชาวมอญจะมีที่ตั้งฝักรพบุรุษซึ่งเชื่อว่าฝักรพบุรุษจะสิงสถิตอยู่ที่เสาเอกของเรือน (Phetchoti, 2010) 3) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีมีการอนุรักษ์และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันได้แก่ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่หงส์-ธงตะขาบ และประเพณีลอยหมอด ส่วนประเพณีที่ได้สูญหายไปจากชุมชนคือประเพณีแห่เปิงขงกราน และ 4) ด้านการประกอบอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญบ้านหนองคู้และบ้านบ่อควา คือการทำข้าวควบ และการทำเส้นขนมจีน (Subdistrict Administration Organization, 2016)

2. แหล่งการเรียนรู้ (Learning Center) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สารสนเทศ และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสามารถสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้สนใจสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ (Olsen, 1992; Truschel & Reedy, 2009; Noitasaeng, 2011) แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญคือเป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้ที่พร้อมจะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (Na-ayutthaya, 2008) โดยรูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อกระตุ้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การกำหนดรูปแบบแหล่งเรียนรู้แบ่งได้ดังนี้ (1) แหล่งเสนอข้อมูลข่าวสาร (2) แหล่งที่เป็นสถานที่ต่างๆ ที่ให้คุณค่าทางวัฒนธรรม (3) แหล่งที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มคน (4) แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และ (5) แหล่งส่งเสริมกิจกรรม (Khuana, 2012) ซึ่งประเภทของแหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และแหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา ประกอบด้วยแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้บุคคลซึ่งสถานศึกษาควรใช้เป็นสื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Ramirez, 1954; Chandi, 2011)

3. เครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ และการเรียนรู้ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และแหล่งความรู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนเป็นระบบที่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เกิดการเผยแพร่ และการประยุกต์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพหรือทางสังคม (Mitchell, 1968; Starkey, 1997; Klinkulap, 2012) หลักการสำคัญของเครือข่ายการเรียนรู้คือ (1) การกระตุ้นความคิด ความใฝ่แสวงหาความรู้ จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา (2) การถ่ายทอด แลกเปลี่ยน การกระจายความรู้ทั้งในส่วนของวิทยากรสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ (3) การแลกเปลี่ยนข่าวสารกับหน่วยงานต่างๆ ของทั้งในภาครัฐและเอกชน และ (4) การระดมและประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อการพัฒนาและลดความซ้ำซ้อน สูญเปล่าให้มากที่สุดโดยเครือข่ายการเรียนรู้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับตามหน่วยสังคม คือ เครือข่ายการเรียนรู้ระดับบุคคล เครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม เครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชน และเครือข่ายการเรียนรู้ระดับสถาบัน (Khumsuk, 2012)

4. แนวคิดพฤติกรรมสารสนเทศ (Information Behavior) คือ พฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลที่แสดงออกอย่างมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการ จากนั้นสารสนเทศที่ได้จะผ่านการประมวลผล วิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ หรือสนองความต้องการของตนเอง (Bate, 2010) พฤติกรรมสารสนเทศเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมแนวคิดเรื่องความต้องการสารสนเทศ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ ดังนี้

4.1 ความต้องการสารสนเทศ (Information Needs) หมายถึง ภาวะที่เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นความคิด ความรู้สึก ความตระหนักถึงความไม่รู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือการขาดสารสนเทศ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีปัญหที่ต้องแก้ไข หรือมีคำถามที่ต้องการคำตอบ แต่พบว่าสารสนเทศ หรือความรู้ที่ตนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหา ความไม่รู้นั้นก่อให้เกิดแรงผลักดันทำให้บุคคลต้องการแสวงหาและใช้สารสนเทศ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน และให้ช่องว่างของความไม่รู้ลดลงหรือทำให้ความรู้กระจ่างและ

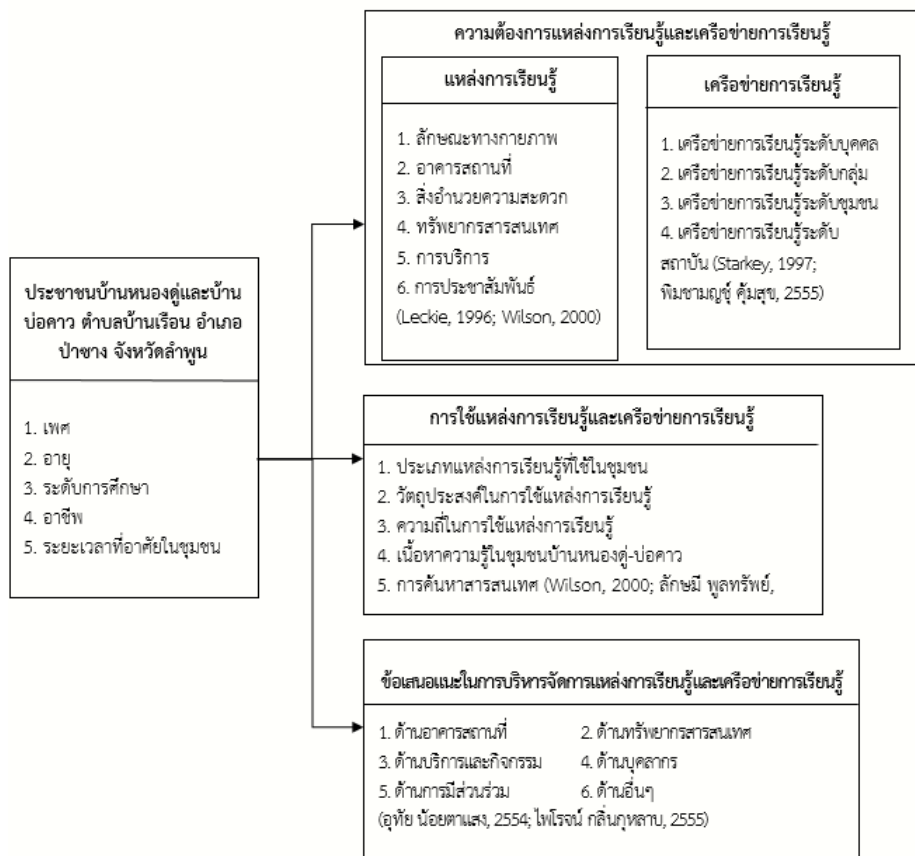
ชัดเจนขึ้น เมื่อบุคคลได้รับสารสนเทศตามความต้องการแล้วก็จะนำไปสู่การเกิดความพึงพอใจ โดยความต้องการสารสนเทศสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ 1) ความต้องการสารสนเทศในเรื่องทั่วไป 2) ความต้องการสารสนเทศใหม่หรือสารสนเทศที่มีความทันสมัย 3) ความต้องการสารสนเทศที่ครอบคลุมลึกซึ้ง ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ (Wilson, 2000)

4.2 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ (Information Seeking) เมื่อเกิดความต้องการผู้ใช้งานต้องแสวงหาสารสนเทศ โดยใช้ระบบหรือบริการสารสนเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบอย่างเป็นทางการหรือแหล่งสารสนเทศที่ไม่เป็นทางการ Leckie (1996) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ โดยมีหลักว่าบุคคลมีความต้องการสารสนเทศตามอาชีพและภาระงานของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ โดยมีปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวแปรต่อพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่ คุณลักษณะของความต้องการสารสนเทศ (Characteristic of Information Needs) การคัดเลือกแหล่งสารสนเทศที่ต้องการ และการตระหนักรู้ในความต้องการสารสนเทศ จากนั้นก็จะดำเนินการสืบค้นสารสนเทศที่ตนเองต้องการ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการประกอบอาชีพของตน และเมื่อได้ข้อมูลเป็นที่น่าพอใจหรือตรงตามความต้องการของตนแล้วก็จะหยุดพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศนั้น แต่หากผลลัพธ์ที่ได้นั้นยังไม่เป็นที่น่าพอใจหรือไม่ตรงตามความต้องการบุคคลนั้นก็จะเริ่มพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศใหม่อีกครั้ง

4.3 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ (Information Use) เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่บุคคลมีความต้องการและแสวงหาสารสนเทศมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ การใช้สารสนเทศอาจทำให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ขึ้นอยู่กับตัวผู้ใช้งานจะตัดสินใจคุณค่าและประเมินสารสนเทศไปในทางใด ซึ่งได้มีการแบ่งจุดประสงค์ในการใช้สารสนเทศออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ใช้สารสนเทศเพื่อสนองความต้องการส่วนบุคคล 2) ใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้การศึกษา 3) ใช้สารสนเทศเพื่อการประกอบอาชีพ 4) ใช้สารสนเทศเพื่อการพัฒนาสังคมให้มีประสิทธิภาพ และ 5) ใช้สารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์อื่นในระดับสูงขึ้นไป (Phunsap, 2012) จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีดังกล่าว สามารถพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวมอญ ในจังหวัดลำพูนใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรในการศึกษา คือประชากรชาวมอญที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำพูน จำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย 1) ประชากรบ้านหนองคู หมู่ที่ 1 จำนวน 602 คน และ 2) ประชากรบ้านบ่อควา หมู่ที่ 8 จำนวน 255 คน รวมทั้งหมด 857 คน ผู้วิจัยเลือกประชากรทั้งสองหมู่บ้านเนื่องจากเป็นชุมชนที่มีเชื้อสายมอญเพียงสองแห่งในจังหวัดลำพูน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโรยามาเน (Yamane) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1973) ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยในชุมชนชาวมอญ จำนวน 273 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือสำหรับการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคูและบ่อควา จังหวัดลำพูน 3) การใช้แหล่งการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคูและบ่อควา จังหวัดลำพูน และ 4) ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคูและบ่อควา จังหวัดลำพูน

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการศึกษา ผู้ศึกษาศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามสำหรับประชากรชาวมอญที่อยู่ในชุมชนมอญในจังหวัดลำพูน โดยนำแบบสอบถามที่พัฒนาเรียบร้อยแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน และนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

(Content Validity) ตลอดจนความชัดเจนในการใช้ภาษา นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนชาวมอญบ้านหนองคู่และบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามประชากรที่อยู่อาศัยในชุมชนชาวมอญบ้านหนองคู่และบ้านบ่อควา ทั้ง 2 แห่งซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยกำหนดคะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale, 1967)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวมอญในจังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาสามารถอธิบายผลการศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 และเป็นเพศชายจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปีมากที่สุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 19.80 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 อายุระหว่าง 41–50 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 อายุระหว่าง 61-70 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 0 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 อายุ

ระหว่าง 71-80 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 อายุระหว่าง 81-90 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20 และอื่นๆ ได้แก่ อายุ 91 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

ด้านระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 ระดับประถมศึกษา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 ระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 ระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 และสำเร็จการศึกษาระดับอื่นๆ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70 และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

ด้านการประกอบอาชีพพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 24.90 รองลงมาคือนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 เกษตรกร จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 แม่บ้าน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.40 และประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ ว่างงาน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 และรับราชการ / พนักงานราชการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70

ด้านระยะเวลาที่อาศัยในบ้านหนองดู่-บ่อควา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองดู่-บ่อความากกว่า 30 ปี จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 64.80 รองลงมาคือ 21 - 30 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 และน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

2. ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองดู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

จากผลการศึกษาข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ ของประชาชนบ้านหนองดู่และบ่อควา จังหวัดลำพูนในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.40) รองลงมาคือ ด้านเครือข่ายชาวมอญ ($\bar{X}$ = 4.38) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.37) ด้านบริการ ($\bar{X}$ = 4.36)

ด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.33$) ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.31$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.26$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคูและบ่อคว จังหวัดลำพูนในภาพรวม

ความต้องการแหล่งการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้	ระดับความต้องการ	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	การแปลผล
1. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.26	มากที่สุด
2. ด้านอาคารสถานที่ (ภาพรวม)	4.32	มากที่สุด
2.1 ด้านพื้นที่ศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศ	4.28	มากที่สุด
2.2 ด้านพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม	4.35	มากที่สุด
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.23	มากที่สุด
4. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ (ภาพรวม)	4.37	มากที่สุด
4.1 ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ	4.32	มากที่สุด
4.2 ด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ	4.36	มากที่สุด
4.3 ด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ	4.50	มากที่สุด
4.4 ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ	4.28	มากที่สุด
5. ด้านบริการ (ภาพรวม)	4.36	มากที่สุด
5.1 ด้านบริการของศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศ	4.30	มากที่สุด
5.2 ด้านบริการของศูนย์กิจกรรม	4.42	มากที่สุด
6. ด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่	4.33	มากที่สุด
7. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.31	มากที่สุด
8. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน	4.40	มากที่สุด
9. ด้านเครือข่ายขามมอญ	4.38	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.34	มากที่สุด

2.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านลักษณะทางกายภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรตกแต่งภูมิทัศน์ โดยรอบให้ร่มรื่นสะอาดสวยงามและน่าใช้บริการ ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ควรมีพื้นที่เหมาะสมและมีขนาดกว้างขวาง ($\bar{X} = 4.38$) และอาคารที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ควรเป็นอาคารเอกเทศ ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

2.2 ด้านอาคารสถานที่ ประกอบด้วย 1) ด้านพื้นที่ศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศ ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านพื้นที่ศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านพื้นที่ศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดที่นั่ง โต๊ะ เก้าอี้ที่เพียงพอ มีความแข็งแรง คงทน ปลอดภัย และเคลื่อนย้ายสะดวก ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ จัดพื้นที่สำหรับนั่งอ่านส่วนบุคคล ($\bar{X} = 4.43$) และมีห้องสุขาที่สะอาด ($\bar{X} = 4.40$) 2) ด้านพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีลานกิจกรรมสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ มีพื้นที่สำหรับนั่งพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X} = 4.45$) และมีพื้นที่สำหรับจัดแสดงนิทรรศการของชาวมอญ ($\bar{X} = 4.42$)

2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยในการให้บริการสืบค้นข้อมูล ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ มีบริการอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.36$) และมีบริการน้ำดื่มที่สะอาดไว้ให้บริการตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.34$)

2.4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย 1) ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหนังสือ ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาคือ สิ่งของ/เครื่องใช้ของชาวมอญ ($\bar{X} = 4.51$) และหนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 4.45$) 2) ด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประวัติความเป็นมา การอพยพ การตั้งถิ่นฐานของมอญ ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมาคือ ภาษามอญ ($\bar{X} = 4.53$) และขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในชุมชนมอญ ($\bar{X} = 4.52$) 3) ด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาษาไทย ($\bar{X} = 4.4957$) รองลงมาคือ ภาษามอญ ($\bar{X} = 4.63$) และภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ และ 4) ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สารสนเทศเก่าย้อนหลัง (สารสนเทศที่สร้างขึ้นเกิน 1 ปี) ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ สารสนเทศทันสมัย (สารสนเทศที่สร้างขึ้นภายในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา) ($\bar{X} = 4.18$) และสารสนเทศใหม่ (สารสนเทศที่สร้างขึ้นภายในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา) ($\bar{X} = 4.12$) ตามลำดับ

2.5 ด้านบริการ ประกอบด้วย 1) ด้านบริการของศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านบริการของศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านบริการของศูนย์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ มีบริการแนะนำวิธีการใช้แหล่งเรียนรู้และการใช้เครื่องมือต่างๆ ($\bar{X} = 4.36$) และมีบริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.33$) 2) ด้านบริการของศูนย์กิจกรรมในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านบริการของศูนย์กิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านบริการของ

ศูนย์กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ในหัวข้อต่างๆ ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.50$) และมีการจัดนิทรรศการถาวร ($\bar{X} = 4.49$)

2.6 ด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ควรมีทักษะความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้ในแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ ผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามผู้ใช้บริการอย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.44$) และผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยความเอาใจใส่ กระตือรือร้นและให้บริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.38$)

2.7 ด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสายหรือวิทยุกระจายเสียงของชุมชน ($\bar{X} = 4.48$) มีการประชาสัมพันธ์บน Facebook ($\bar{X} = 4.41$) และมีการประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.36$)

2.8 ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$) และมีการจัดสรรงบประมาณที่พอเพียงในการบริหารจัดการตั้งแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.44$)

2.9 ด้านเครือข่ายชาวมอญในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านเครือข่ายชาวมอญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านเครือข่ายชาวมอญที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายชาวมอญ

ในภูมิภาคอื่น เช่น ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคเหนือ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในประเทศไทย เช่น ชาวไท ลื้อ ยอง ($\bar{X} = 4.42$) และมีการสร้างกลุ่มเครือข่ายร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในกลุ่มแม่น้ำโขง เช่น พม่า ลาว ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

3. การใช้แหล่งการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองตูและบ่อควา จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย

3.1 ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบ้านหนองตู-บ่อควา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ประเภทวัดมากที่สุด เช่น วัดหนองตู วัดเกาะกลาง จำนวน 190 คน (ร้อยละ 26.40) รองลงมาคือ แหล่งบุคคล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 128 คน (ร้อยละ 17.80) และโบราณสถาน เช่น โบราณสถานวัดเกาะกลาง จำนวน 104 คน (ร้อยละ 14.40) ตามลำดับ

3.2 ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งการเรียนรู้บ้านหนองตู-บ่อควา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความรู้ในเรื่องที่สนใจมากที่สุด จำนวน 136 คน (ร้อยละ 20.50) รองลงมาคือ เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 124 คน (ร้อยละ 18.60) และเพื่อการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จำนวน 88 คน (ร้อยละ 13.20) ตามลำดับ

3.3 ด้านความถี่ในการใช้แหล่งการเรียนรู้ บ้านหนองตู-บ่อควา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้แหล่งการเรียนรู้บ้านหนองตู-บ่อควา จำนวน 4-6 ครั้ง/เดือนมากที่สุด จำนวน 90 คน (ร้อยละ 33.00) รองลงมาคือ มีการใช้แหล่งการเรียนรู้บ้านหนองตู-บ่อควา จำนวน 1-3 ครั้ง/เดือน จำนวน 70 คน (ร้อยละ 25.60) และมีการใช้แหล่งการเรียนรู้บ้านหนองตู-บ่อควา จำนวน 7-9 ครั้ง/เดือน จำนวน 63 คน (ร้อยละ 23.10)

3.4 ด้านเนื้อหาความรู้ในชุมชนบ้านหนองตู-บ่อควา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้เนื้อหาความรู้ด้านประเพณีมากที่สุด เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่ธงสรงตะขบ จำนวน 201 คน (ร้อยละ 24.10) รองลงมา คือความรู้ด้านคติ

ความเชื่อ เช่น ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ การนับถือพระนางจามเทวี จำนวน 156 คน (ร้อยละ 18.70) และความรู้ด้านภาษา เช่น ภาษามอญ จำนวน 114 คน (ร้อยละ 13.70)

3.5 ด้านการค้นหาสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวิธีการค้นหาสารสนเทศด้วยการสอบถามจากผู้รู้มากที่สุด เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 199 คน (ร้อยละ 34.30) รองลงมาคือ ค้นหาด้วยตัวเอง เช่น เดินสำรวจที่ชั้นหนังสืออ่านจากคู่มือแนะนำหรือป้ายที่ติดไว้ จำนวน 119 คน (ร้อยละ 20.50) และค้นหาจากสื่อสังคมออนไลน์ในชุมชน เช่น Facebook ของชุมชน จำนวน 116 คน (ร้อยละ 20.00)

3.6 ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 174 คน (ร้อยละ 22.80) รองลงมาคือ สำนักวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน จำนวน 143 คน (ร้อยละ 18.70) และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน จำนวน 114 คน (ร้อยละ 14.90)

3.7 ด้านการมีส่วนร่วมหรือเป็นสมาชิกในชุมชนบ้านหนองคู่-บ่อควา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมหรือเป็นสมาชิกในกลุ่มสมาชิกอื่นๆ มากที่สุดจำนวน 107 คน (ร้อยละ 34.10) ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวน 78 คน (ร้อยละ 24.80) กลุ่มประชาชนสัมพันธ์มอญจำนวน 26 คน (ร้อยละ 8.30) และไม่ได้เข้าร่วมจำนวน 1 คน (ร้อยละ 1.00) รองลงมาคือ เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ชุมชนจำนวน 65 คน (ร้อยละ 20.70) และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 49 คน (ร้อยละ 15.60)

4. ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้ **1) ด้านอาคารสถานที่** ควรมีการแบ่งอาคารสถานที่ของแหล่งการเรียนรู้เป็นสัดส่วนชัดเจน ควรเป็นพื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้านและควรเป็นพื้นที่ที่โล่ง มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้และนัดพบกันได้สะดวก **2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ** ควรมีการ

รวบรวมสิ่งของขวามอยจากบ้านต่างๆ มาเก็บรวบรวมไว้ในพื้นที่เดียวกันเนื่องจากข้อมูลหรือสิ่งของเกี่ยวกับขวามอยกระจัดกระจายอยู่คนละที่ และควรมีการทำสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น ผ่านทาง Webpage หรือ Facebook 3) **ด้านบริการและกิจกรรม** ควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ ไม่เป็นพิธีการมากเกินไป เพื่อประชาชนและนักท่องเที่ยวจะได้มีตัวเลือกในการมีส่วนร่วมของกิจกรรมมากขึ้น ควรจัดกิจกรรมมอยที่ไปร่วมแลกเปลี่ยนความรู้กับขวามอยในจังหวัดอื่น และควรมีการนำสินค้าขวามอยไปแสดงหรือออกบูทในงานต่างๆ เพื่อนำเสนอความเป็นขวามอยให้คนทั่วไปได้รู้จักและเป็นการกระจายรายได้มาสู่ชุมชน 4) **ด้านบุคลากร** ต้องการให้มีบุคลากรเข้ามาช่วยสอนการใช้เทคโนโลยีให้คนในชุมชนมีความรู้มากขึ้น ควรมีปราชญ์ชาวบ้านประจำอยู่ที่แหล่งเรียนรู้ เพื่อคอยตอบคำถามหรือข้อสงสัยของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และควรมีบุคลากรรุ่นใหม่ มีความรู้ คล่องตัว ในการเชิญชวน แนะนำแหล่งเรียนรู้ 5) **ด้านการมีส่วนร่วม** ควรมีการเชิญชวนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดประชุมกันในชุมชนเพื่อช่วยกันระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ระหว่างความคิดของคนรุ่นใหม่และผู้ใหญ่เพื่อผลงานที่ไปด้วยกันอย่างมีเหตุผลและความสุขในชุมชน และผู้ใหญ่บ้านควรมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบถึงการได้รับประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้และเชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม และ 6) **ด้านอื่นๆ** ได้แก่ ควรมีการจัดสรรงบประมาณมาบริหารจัดการชุมชนขวามอยอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้คนไทยเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย หวงแหนและรักษาความเป็นโบราณสถานที่สำคัญของชาติ และส่งเสริมการแต่งกายของขวามอยในเทศกาลสำคัญต่างๆ ให้เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาและคงความเป็นเอกลักษณ์ของขวามอยไว้ให้ยั่งยืน

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่อง ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของขวามอยในจังหวัดลำพูน สามารถอภิปรายผลการศึกษาในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองดู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

ด้านความต้องการแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองดู่และบ่อควา

จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย (1) ด้านลักษณะทางกายภาพ (2) ด้านอาคารสถานที่ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม (4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ (5) ด้านบริการ (6) ด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ และ (7) ด้านการประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหนังสือ ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาคือ สิ่งของ/เครื่องใช้ของชาวมอญ ($\bar{X} = 4.51$) และหนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 4.45$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในชุมชนบ้านหนองคูและบ้านบ่อควายยังไม่มีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชน ทำให้ประชาชนมีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ เพื่อแสวงหาความรู้ตามความต้องการและความสนใจในวัตถุประสงคที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับรูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ของขวัญชัย ชวนา (2012) ที่พบว่ารูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้สามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น สามารถแบ่งออกเป็น (1) แหล่งเสนอข้อมูลข่าวสาร ที่รวบรวมข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในชุมชน (2) แหล่งที่เป็นสถานที่ที่ให้คุณค่าทางวัฒนธรรม (3) แหล่งที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มคน (4) แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และ (5) แหล่งส่งเสริมกิจกรรม ซึ่งการจัดแหล่งเรียนรู้สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ แต่ทั้งนี้การจัดแหล่งเรียนรู้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และเป็นไปตามมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Ministry of Interior, 2007) โดยอธิบายลักษณะที่พึงประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าควรมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชากรในชุมชน โดยต้องมีการบริการหนังสือทุกประเภทที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้อ่าน เช่น เด็กเล็ก เยาวชน ผู้สนใจเฉพาะด้าน และมีบริการสื่อวารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีความทันสมัยเพื่อจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคูและบ่อควาย จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านการมีส่วนร่วมใน

ชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$) ทั้งนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสามารถทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เพราะแหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เพื่อใช้เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิต เขียววิชัย (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ พบว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนช่วยส่งเสริมให้เกิดการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมคือหัวใจสำคัญของการพัฒนา การพัฒนาใดๆ ก็ตามถ้าขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้วกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ จะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ประกอบกับการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานทำให้เกิดการเรียนรู้

ด้านเครือข่ายชาวมอญ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการด้านเครือข่ายชาวมอญในการสร้างกลุ่มเครือข่ายชาวมอญในภูมิภาคอื่น เช่น ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคเหนือ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในประเทศไทย เช่น ชาวไท ลื้อ ยอง ($\bar{X} = 4.42$) และมีการสร้างกลุ่มเครือข่ายร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในกลุ่มแม่น้ำโขง เช่น พม่า ลาว ($\bar{X} = 4.16$) เป็นไปตามแนวคิดของ Snowden (2005) และ สำนักอุทยานการเรียนรู้ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2011) ที่เสนอแนวทางการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ให้เป็นพื้นที่ที่เป็นโครงสร้างสำหรับการเรียนรู้และคนที่สนใจเรื่องเดียวกัน มารวมตัวกัน มีพันธะ ทางสังคมที่ยึดเหนี่ยวสมาชิกไว้ร่วมกัน ซึ่งเครือข่ายจะทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือด้วยความสมัครใจ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงคนที่มีรูปแบบแตกต่างกัน มีวิธีการทำงาน และภูมิหลังต่างกันเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้นนำไปสู่การ

ทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ทุกฝ่าย ดังนั้นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จึงเป็นการประสานความร่วมมือกันเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ช่วยเหลือ และทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2. ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองคูและบ่อควา จังหวัดลำพูน

การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบ้านหนองคู-บ่อควา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ประเภทวัดมากที่สุด เช่น วัดหนองคู วัดเกาะกลาง (ร้อยละ 26.40) ทั้งนี้เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน รวมทั้งคนในชุมชนยังใช้วัดเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชชาติ นิลวิเศษ (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัดบวรนิเวศวิหาร พบว่าวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการศึกษาที่ทำหน้าที่อบรมคุณธรรมจริยธรรมขัดเกลาคใจให้แก่คนในชุมชน ซึ่งวัดจัดเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทหลากหลายด้านต่อสังคมไทยไม่ว่าจะเป็น ประโยชน์ทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจ และทางด้านสังคม นอกจากนี้วัดยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน และเป็นแหล่งรวมของศิลปะวิทยาการ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ สำหรับการศึกษาหาความรู้นอกเหนือจากการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ดังนั้นวัดจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มคนทุกเพศทุกวัยที่มีความสนใจในการเรียนรู้

นอกจากนี้ด้านการใช้เนื้อหาความรู้ในชุมชนบ้านหนองคูและบ้านบ่อควา ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้เนื้อหาความรู้ด้านประเพณีมากที่สุด เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่ธงสรงตะขาบ (ร้อยละ 24.10) รองลงมา คือความรู้ด้านคติ ความเชื่อ เช่น ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ การนับถือพระนางจามเทวี (ร้อยละ 18.70) และความรู้ด้านภาษามอญ (ร้อยละ 13.70) เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าประชาชนมีการใช้เนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งสิ้น ได้แก่ คติ ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ต่างๆ ที่สั่งสมมาอย่างมีคุณค่าของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา การจัดการ และการดำเนินชีวิต โดยองค์ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวเกิด

จากการสั่งสมและผ่านกระบวนการเรียนรู้ พัฒนา และถ่ายทอดต่อกันมาในชุมชน (Sangchuto, 2016) แสดงให้เห็นว่าประชาชนบ้านหนองดู่และบ้านบ่อควาตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนสาร เฟื่องพุ่ม (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพลายชุมพลเป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีในชุมชนที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อวิถีการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ชุมชนเทศบาลตำบลพลายชุมพลมีความเข้าใจ ความภาคภูมิใจเกี่ยวกับชุมชน อีกทั้งยังมีถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นหลังได้เห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม และร่วมกันอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนบ้านหนองดู่และบ่อควา จังหวัดลำพูน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้ (1) ด้านอาคารสถานที่ ควรมีการแบ่งอาคารสถานที่ของแหล่งการเรียนรู้เป็นสัดส่วนชัดเจน ควรเป็นพื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้านและควรเป็นพื้นที่ที่โล่ง มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ (2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ควรมีการรวบรวมสิ่งของชาวมอญจากบ้านต่างๆ มาเก็บรวบรวมไว้ในพื้นที่เดียวกัน และควรมีการทำสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น ผ่านทาง Webpage หรือ Facebook (3) ด้านบริการและกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ ไม่เป็นพิธีกรรมมากเกินไป ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กับชาวมอญในจังหวัดอื่น และควรมีการนำสินค้าชาวมอญไปแสดงหรือออกบูทในงานต่างๆ (4) ด้านบุคลากร ต้องการให้มีบุคลากรเข้ามาช่วยสอนการใช้เทคโนโลยีให้คนในชุมชนมีความรู้มากขึ้น ควรมีปราชญ์ชาวบ้านประจำอยู่ที่แหล่งเรียนรู้ และควรมีบุคลากรรุ่นใหม่ มีความรู้ คล่องตัว ในการเชิญชวน แนะนำแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการเชิญชวนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดประชุมกันในชุมชนเพื่อช่วยกันระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ และผู้ใหญ่บ้านควรมีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และ (6) ด้านอื่นๆ ได้แก่ ควรมีการจัดสรรงบประมาณมาบริหารจัดการชุมชนชาวมอญอย่างเหมาะสมและเพียงพอเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และส่งเสริมการแต่งกายของชาวมอญในเทศกาล

สำคัญต่างๆ สอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Ministry of Interior, 2007) ที่กำหนดมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ ควรมีการบริหารจัดการที่ถูกต้องตามระเบียบและหลักเกณฑ์ ทั้งในด้านการวางแผน และงบประมาณ 2) บุคลากร ควรมีบุคลากรที่จำเป็นในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ 3) วัสดุสารนิเทศ และครุภัณฑ์ ควรมีวัสดุสารนิเทศที่จำเป็นในการให้บริการของห้องสมุดประชาชน และสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน มีมาตรฐาน มีคุณภาพดี ทันสมัย รวมทั้งมีจำนวนเพียงพอ และควรมีครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน คงทน และมีจำนวนที่ได้สัดส่วนเพียงพอกับผู้ใช้บริการ 4) อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ควรมีทำเลที่ตั้งและอาคารสถานที่ที่เป็นไปตามมาตรฐานเหมาะสมกับชุมชน 5) การให้บริการและการจัดกิจกรรม ควรมีการจัดบริการให้ความรู้และสาระบันเทิงโดยใช้สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ 6) การประเมินผล ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และ 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีกุุ่มคนหรือองค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม หรือบริการรูปแบบต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งหากมีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามมาตรฐานดังกล่าวจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการวิจัยนี้ ทำให้ทราบถึงความต้องการแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวมอญ ในจังหวัดลำพูน ซึ่งสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ได้ดังนี้

1.1 ด้านบริการในแหล่งการเรียนรู้ ควรมีบริการพื้นฐาน เช่น บริการตอบคำถาม บริการแนะนำ เป็นต้น และควรออกแบบกิจกรรมให้หลากหลายสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ได้จริง

1.2 ด้านสถานที่ ควรวางแผนการจัดแหล่งการเรียนรู้ในทุกพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ พื้นที่พักผ่อน ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น รวมทั้งในเรื่องการ

ปรับภูมิทัศน์ภายในบริเวณการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความสวยงาม สะอาด เพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ด้านผู้ให้บริการ / เจ้าหน้าที่ ควรส่งเสริมความรู้และอบรมให้บุคลากรในชุมชน มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากบุคลากรในชุมชนถือว่าเป็นเจ้าของวัฒนธรรมที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนทั่วไปได้เป็นธรรมชาติและสมบูรณ์ที่สุด

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ควรมีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

2. การศึกษาครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอญบ้านหนองคูและบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอบางซางจังหวัดลำพูน เพื่อรวบรวมเป็นฐานองค์ความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปได้ศึกษา ค้นคว้า และต่อยอด

2.2. ควรศึกษารูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนในการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนงาน กิจกรรม โครงการในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- Bates, M. J. (2010). *Information Behavior*. Retrieved from
- Chandi, S. (2011). *praphet læng kan rianru* [Learning source type]. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/124162>
- Chuirot, S. (2004). *kansuksa phumpanya phunban khong chumchon chao Mon: korani suksa ban nongdu læ ban bo khao tambon banruan amphoe pa sang changwat lamphun* [Case studies of Ban Nong Du and Ban Bo Kao, Ban Ban Subdistrict, Pa Sang District, Lamphun Province.] (Master of Arts thesis, Chiang Mai Rajabhat University).
- Khieowichai, K. (2015). *kanphatthana rupbæp kitchakam nanthanakan bæp mi suan ruam kap chumchon doi chai phiphitthaphan læ læng rianru nai thongthin phua songsoem kan rianru choeng sangsan* [Recreation Activities Model with Community Participation Through the Use of Museum and Local Learning Resources to Promote the Creative Learning]. *Silpakom Educational Research Journal*, 7(2), 22-33.
- Khuana, K. (2012). *kanphatthana khunnaphap phu rian doi læng rianru phupanya thongthin rongrian ban chotsiri ratbamrung amphoe muang changwat kan sin* [Development of learners quality by local wisdom learning resources Ban Chot Siri School Rat Bamrung, Mueang District, Kalasin Province] (Master of Education Thesis, Maha Sarakham Rajabhat University).

- Khumsuk, P. (2012). *kan wikhro botbat khong khruakhai kan rianru chumchon nai kan songsaem krabuankan thaithot ongkhawamru khong khru phumpanya Thai* [Analysis of the role of community learning networks in promoting The process of transferring knowledge of Thai wisdom teachers] (Master of Education Thesis Graduate Program in Non-Formal Education, Chulalongkorn University).
- Klinkulap, P. (2012). *khruakhai kan rianru* [Learning network]. Retrieved from <https://sites.google.com/site/supoldee/kherux-khay-kar-reiyn-ru>
- Lamphun Provincial Administrative Organization. (2012). *saranukrom chur ban nam muang chak riphunchai thung lamphun lem song Pho.So. song haroihasipha* [Encyclopedia of house names Nam Mueang From Hariphunchai to Lamphun, Volume 2, 2012]. Lamphun: Natthaphon.
- Leckie, J. (1996). Modeling the Information Seeking of Professionals: a General Model Derived from Research on Engineers, Health Care Professionals and Lawyers. *Library Quarterly*, 66(2), 161-193.
- Likert, R. (1967). “*The Method of Constructing and Attitude Scale*”: *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Ministry of Interior. (2007). *matthathan sun kan rianru chumchon* [Standard of Community Learning Centers]. Retrieved from http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/stan17/17.htm
- Mitchell, J. C. (1968). *Networks in Urban Situation*. Manchester: Manchester University.
- Na-ayutthaya, K. (2008). *kan prap chut nen læ konlayut samnak khana kammakan kansu'ksa naphun than hai sanong nayobai ratthaban* [Adjusting focus and strategy Office of the Basic Education Commission to meet government policy]. Retrieved from http://www.obec.go.th/new/store_files/2008327153519.pdf

- Ninwiset, D. (2015). kanchatkan sapphayakon watthanatham pen læng rianru nai wat bowon Niwet wihan [Cultural ResourceManangement for a source of learningatWatbowonnivetvihara]. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 8(3), 889-904.
- Noitasaeng, U. (2011). *kanphatthana læng rianru nai sathan suksa rongrian trai rattana witthayakhom amphœ khongchai changwat kan sin* [Development of learning resources in schools, Triratana Wittayakom School, Khong Chai District Karasin Province] (Master of Education Thesis Department of Educational Administration, Mahasarakham University).
- Ocharoen, S. (1998). *Mon nai muang Thai* [Mon in Thailand]. Bangkok: The Thailand Research Fund, the Social Sciences and Humanities Textbook Project Foundation.
- Office of the Education Council (OEC). (2012). *phæn phatthanakan suksa khong krasuang suksathikan (chabap thi sipet) Pho.So. songphanharoihasipha songphanharoihasipkao* [Educational Development Plan of the Ministry of Education (Issue 11) 2012 - 2016]. Bangkok: Ministry of Education.
- Olsen, E. G. (1992). *School and Community*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Phengphum, T. (2016). kansuksa phumpanya thongthin thetsaban tambon phlai chum phon amphœ muang phitsanulok changwat phitsanulok [The Study of Local Wisdom of PhaiEChumphon Municipality, Muang Phitsanulok District, Phitsanulok Province]. *Journal of Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University*, 3(2), 62-75.

- Phetchoti, W. (2010). *kan ram fi Mon phua kan anurak læ supthot thang watthanatham chumchon chao Mon ban nongdu læ ban bo khao tambon banruan amphœ pa sang changwat lamphun* [Mon dance for the conservation and succession of Mon communities. Nong Du and Ban Bo Kao Ban Ruen Subdistrict, Pa Sang District, Lamphun Province]. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.
- Phunsap, L. (2012). *kan wikhro witthayaniphon kieokap phruttkam sarasonthet rawang. Pho.So. songphanharoisipsam - songphanharoihasipsam* [Analysis of thesis on information behavior between. 1970-2010.] (Master of Arts School of Library and Information Science, Srinakharinwirot University).
- Prichaphanitphatthana, C. (2016). *kan opphayop khong chao Mon khao su prathetthai*. [Migration of Mon people into Thailand]. Retrieved from <https://sites.google.com/site/wisrut209/prawatisastr-mxy/kar-xphyph-khxng-chaw-mxy-khea-su-prathesthiy>
- Ramirez, E. C. (1954). *Some Community School Practices*. Quezan City: National.
- Ratchamani, N. (2010). *kanphatthana læng rianru hai ua to kanchatkan rianru khong rongrian ban chan sangkat samnakngan khet phunthi kansuksa kan sin khet 3* [Development of learning resources to facilitate learning management of Ban Chan School Under the area office Kalasin Education Area 3] (Master of Education Thesis Educational Administration Branch, Sakon Nakhon Rajabhat University).
- Sangchuto, W. (2016). *pratya witthayasat nai phumpanya thongthin* [Philosophy of science in local wisdom]. Chiang Mai: Phirom Boonpim.
- Silarat, T. (2007). *sarasonthet phua kansuksa læ kan khonkhwa* [Information for education and research]. Chanthaburi: Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University.

- Snowden, D. (2005). Strategy in the Context of Uncertainty. *Handbook of Business Strategy*, 6(1), 47-54.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development*. London: The International Forum for Rural Transport and Development.
- Subdistrict Administration Organization. (2016). *prawat læ khomun thuaapai khong ongan borihansuantambon banruan* [History and general information of the Tambon Administrative Organization house]. Lamphun: Natthaphon.
- Thailand Knowledge Park (TK Park) . (2011). *hongsamut mi chiwit rupbaep utthayan kan rianru* [Living library Learning park model]. Retrieved from <https://www.tkpark.or.th/stocks/extra/00044f.pdf>
- Truschel, J. & Reedy, D. L. (2009) National Survey – What is a Learning Center in the 21st Century?. *TLAR*, 14(1), 9-10.
- Wilson, T. D. (2000). Human Information Behavior, *Information Science*. 3(2), 49-55.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.